

De villa en de man

Aan de Kanaalstraat in Utrecht straalt nu weer, als nooit tevoren, Villa Jongerius. Dit pand, dat waarschijnlijk door de zakenman en fabrikant Jan Jongerius (1888-1941) zelf werd ontworpen, is onlangs gerestaureerd.

▲ In december 2009 kon begonnen worden met de restauratie van de villa.

Door de combinatie van de bouwstijlen van de Nieuwe Zakelijkheid en Art Deco vormt het gebouw een bijzonder geheel dat overduidelijk getuigt van de Amerikaanse invloeden, waar Jan Jongerius als Ford-dealer en producent voor Texaco door werd beïnvloed. Gebouwd in 1938 was de villa lange tijd de belichaming van de handelsgeest en het succes van Jan. Na het faillissement van de firma Jongerius in 1955 kwam de villa in bezit van defensie. Toen voortschrijdend verval, onder andere veroorzaakt door fouten gemaakt tijdens de bouwfase, het pand in het begin van onze eeuw nagenoeg onbewoonbaar maakte, is het enige tijd in handen geweest van krakers. Uiteindelijk hebben de kleinkinderen van Jongerius het heft in eigen hand genomen om het pand van de ondergang te redden. Nu, in 2013, is de restauratie voltooid.

▼ De gerestaureerde Villa Jongerius met wapperende vlag in top.

Met de verbouw van Villa Jongerius aan de Kanaalweg is een mooi boek verschenen met het hele verhaal over Jongerius. Hij groeide van hovenier (hij verkocht z'n groenten op de markt in Wijk C) tot industrieel (bouwde de eerste tankstations in Nederland en monteerde autobussen en vrachtwagens). Het (rijk geïllustreerde en vlot geschreven) boek van de auteur Bettina van Santen laat de hele geschiedenis zien, van de opkomst tot de ondergang (faillissement in de jaren vijftig) van het bedrijf Jan Jongerius en de wederopbouw van de villa die in de familie altijd Bastiaanshof heette, naar de boerderij van de ouders van Jan Jongerius.

Jan Jongerius zelf maakte vooral de opgang mee in de jaren twintig en dertig en zag alleen de donkere wolken opkomen toen in 1940 de oorlog uitbrak, hij overleed in 1941 op 52-jarige leeftijd. Gek genoeg is niet precies bekend hoe dit kwam. Hij zou een auto-ongeluk hebben gehad en daarbij een stuur in zijn maag hebben gekregen, maar een bevestiging hiervan heeft de auteur niet kunnen vinden. Wel heeft Van Santen in het boek met de titel "t Komt in Orde" meer licht kunnen laten schijnen op de oorlogperiode van het bedrijf dat jarenlang bekend stond om "heulen met den vijand". Van Santen laat zien dat de opvolger van Jan Jongerius, zijn broer Co, alle ruimte gaf aan verzetsactiviteiten en dat activiteiten van de Duitsers (opslag van eenmanstorpedo's en reparatie van vliegtuigmotoren) buiten de verantwoordelijkheid van Jongerius plaatsvonden. Niet dat Van Santen opdracht had om de naam van de familie Jongerius te zuiveren, want ze spaart die niet als het gaat om de vele fouten die in het bedrijf gemaakt zijn na de oorlog en die hebben geleid tot het faillissement [van een bedrijf] waar honderden Utrechtse boterham verdienden.'

• Passages komen uit de recensie in: *Utrecht Dichtbij*, 5 juni 2013 door Ton van den Berg

• Bettina van Santen, *'t Komt in orde. Het ware verhaal achter Villa Jongerius*, 2013

BOEKBESPREKING

